

Формування тьюторських компетенцій шляхом інтерактивних цифрових технологій

Розглянуто рекомендації щодо формування тьюторських обізнаностей шляхом інтерактивних цифрових технологій. З допомогою порівняльної діаграми показано інтерактивні технології, що є актуальними та затребуваними серед викладачів. Таким чином, в освітньому середовищі важливим є використання цифрових технологій з урахуванням стратегічного планування, особистісно орієнтованого підходу. Проведено анкетування учасників сучасного освітнього середовища. За його результатами, важливими для тьютора є вміння вибирати методи, засоби та інструменти для вирішення професійних завдань.

Ключові слова: тьюторські компетенції, інтерактивні цифрові технології, освітнє середовище, тьютор.

Onyshchuk O. O. Formation of Tutoring Competencies Through Interactive Digital Technologies.

Recommendations for the formation of tutoring competencies through interactive digital technologies were discussed. With the help of a comparative diagram interactive technologies were shown that are relevant and in demand among teachers. Thus, in the educational environment it is important to use digital technologies taking into account strategic planning and person-oriented approach. A survey of participants of modern educational environment was conducted. According to its results, it is important for a tutor to be able to choose methods, means and tools for solving professional problems.

Keywords: tutoring competencies, interactive digital technologies, educational environment, tutor.

Постановка питання. Досвід та успіхи найбільш розвинених країн світу в галузі науки, виробництва, нових технологій свідчать про необхідність перебудови системи освіти у напрямку створення умов для особистості, яка має вільно проявляти свої здібності, розвиватися відповідно до своїх нахилів [1, с. 2]. Перед сучасними закладами освіти постало завдання адаптації учнів та студентів до життя в інформаційному суспільстві. Основним завданням сучасної освіти є розвиток особистості, а не тільки передача знань. Сучасний учень та студент повинен швидко сприймати й опрацьовувати великі масиви інформації, а без озброєння сучасними засобами і технологіями це неможливо [3–5].

Крім того, актуальним є питання формування тьюторської освітньої моделі. Вважаємо, що у школі й університеті місія тьютора є провідною [6, с. 7]. Його головним завданням лишається допомога учневі, студенту в розкритті свого освітнього потенціалу. Тьюторство стало сьогодні освітнім трендом. Тьюторство є виключно індивідуальною освітньою практикою. Головним завданням тьютора у школі й університеті лишається допомога кожному розкритися, проявити свої таланти та сформулювати власні вимоги до своєї освіти.

Ключову роль, звісно, відіграє бажання самого педагога бути тьютором. Він працює з освітніми потребами учня / студента, з пізнавальною діяльністю та здібностями. Робота тьютора закінчується лише тоді, коли слухач здатен знайти відповіді на питання

«Хто я?», «Що робить мене щасливим?», «Чим я хочу / можу / буду займатися?» Головне завдання тьютора – формування професійної суб'єктності, що здатна до майбутнього фахового саморуку, саморозвиток у професійній діяльності завдяки власному ресурсу, що дістався від природи.

Тьютор у вищій школі має підключати студентів до різноманітних самостійних робіт: проєктної, самодіяльної, дослідницької, організаційної діяльності, при цьому використовувати різноманітні інтерактивні цифрові технології [7, с. 8].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Науково-теоретичні основи тьюторства, особливості впровадження тьюторської практики в освітній процес закладам вищої освіти висвітлюються в роботах Н. М. Анікіної, А. М. Бойко, Н. М. Дем'яненко, Т. О. Лукіної та ін. [6–9]. Інтерес становлять також науково-педагогічні розробки З. Ш. Атаян, Ю. Л. Деражне, М. Ю. Жилиної, Т. М. Ковальової, Є. Б. Колосової, Є. І. Попової, Н. В. Рибалкіної, П. Г. Щедровицького та ін. [6, с. 7]. Важливими для розроблення тьюторської проблематики в освітніх закладах є дослідження західноєвропейських науковців, серед яких К. Барроуз, А. Белл, М. Девольєрі, Л. Дейві, Г. Кавелті, Дж. Міллер та ін.

На думку А. Бойко, актуальність тьюторства сьогодні зумовлена тим, що тьюторський підхід спрямовано на задоволення освітніх потреб особи, визначається необхідністю особистісно орієнтованої, гуманної педагогічної взаємодії,

персоніфікацією освіти, побудовою власної освітньої програми, яка здійснюється за індивідуальними можливостями; потребою формування толерантних взаємин учасників педагогічного процесу, що супроводжують особистісно-професійний розвиток учня, студента, слухача [5; 6; 8].

Згідно з визначенням Н. М. Дем'яненко, «тьютор педагогічної освіти – це суб'єкт, що супроводжує освітньо-професійний розвиток студентів, несе відповідальність не лише за рівень їх знань, а й за формування самобутньої особистості... його педагогічної компетентності й соціально-психологічної зрілості» [7]. Саме тьютор як суб'єкт активний, цілеспрямований, є прикладом відданості своєму покликанню, допомагає кожному виявити власний потенціал, визначити траєкторію саморозвитку, визначити шляхи й способи успішної особистісно-педагогічної самореалізації й самовдосконалення, як під час навчання, так і під час шкільної практики [6–8].

Отже, відповідно до кваліфікаційної характеристики, зазначимо, що тьютор має бути універсальною педагогічною професією в реалізації ідеї індивідуалізації освіти на будь-яких її щаблях. Він може здійснювати педагогічний супровід розвитку особи у формальній – (повна загальна середня, початкова, базова, профільна), позашкільній, професійній, фаховій, вищій, післядипломній освіті, а також у неформальній [8–10]. Супроводжує процес проектування, організації освітнього середовища в закладі освіти та поза ним, здійснює оформлення індивідуального освітнього запиту, формування індивідуальної освітньої траєкторії, методичне забезпечення і реалізацію індивідуальної освітньої програми у формах інституційної (очна – денна, вечірня; заочна; дистанційна; мережева); індивідуальної (екстернатна; сімейна, домашня; педагогічний патронаж; на робочому місці – на виробництві) та дуальної освіти [7]; забезпечує аналіз і рефлексію результатів реалізації індивідуальної освітньої програми [10]. Може реалізуватися також як тьютор-консультант (індивідуальний, груповий), тьютор-модератор, тьютор-коуч, тьютор-фасилітатор та ін. Тому повинен мати повну вищу освіту (магістр) або повну вищу освіту певного професійного спрямування [8–10]. Звичайно, на допомогу тьютору приходять інтерактивні технології.

Метою роботи є розглянути основні особливості тьюторського підходу до використання інтерактивних цифрових технологій, які дають можливість досягати і розвиватися учневі / студенту в сучасному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Тьютор об'єднує не тільки навчання чи самовиховання фахівця, а й формує його власну систему цінностей. Тьютором може стати тільки той, хто і сам має достатньо знань, досвіду самовиховання, самоосвіти та саморозвитку [7–10]. Є чудова метафора, що кращий інструмент тьютора – це сам тьютор. Це має бути компетентна особа у визначеній області знань, при цьому він повинен вміти поєднувати та використовувати різноманітні цифрові технології.

Однак знання тут не найважливіші, тьютор не повинен бути альфою й омегою. А щоб це було можливе, тьютор має знати власні сильні й слабкі сторони. Аналіз методологічних та теоретичних підходів до проблеми дозволяє виділити із них головні, зокрема: компенсаторний науковий підхід, який фокусується на питаннях успішності, дисципліни, використання тьютора на етапі використання інтерактивних технологій. Тьютором здійснюється пізнання і ведеться облік особливостей студента при сприйнятті ним людини і світу, мети, мотивації навчання, розв'язання навчальних завдань, корекції засобів взаємодії, визначення ідеалів [11, с. 12]. Тьютор намагається ліквідувати чи компенсувати такі фактори, що заважають навчання, як нерозуміння викладачем студента, неврахування його інтелектуальних, фізіологічних і психологічних особливостей, поверхове чи традиційне про нього судження, труднощів особистісного становлення, прийняття чи неприйняття соціального оточення тощо. Сучасний підхід до проблеми тьюторства полягає в об'єднанні загальних та індивідуальних методів, форм і видів діяльності тьютора і його слухачів [8].

Людське мислення і діяльність існують в історії й культурі у вигляді норм та зразків, при цьому загострюється проблема пошуку змісту, методів та критеріїв індивідуалізації їх засвоєння і підвищення результативності мисленнєвої діяльності й формування морального світогляду кожного конкретного студента чи учня [13, с. 14]. Саме тьютору належить досягти доцільного поєднання в навчанні й вихованні інтелектуального й емоційного, загального й відмінного. Таким чином, у сучасних умовах для продуктивності та професійного розвитку необхідно формувати тьюторські компетенції з урахуванням стратегічного планування, використання особистісно орієнтованого підходу та інтерактивних технологій [7–10].

У рамках особистої викладацької діяльності проведено діагностику учасників навчально-виховного процесу в формі анкетування. За її результатами, важливими для слухачів, студентів є вміння вибирати тьютором / викладачем методи, засоби й інструменти

Наукові публікації

для вирішення професійних завдань, проблем та навчальної діяльності. Тьютор повинен володіти сучасними освітніми технологіями та бути фахівцем у своїй педагогічній сфері, при цьому підтримувати пошуки учня, студента в науковій, дослідницькій, навчальній діяльності [11, с. 12]. Тьютор повинен розвивати прогрес учня чи студента в навчанні, допомагати налагодити зв'язки із зовнішніми експертами, планувати, визначати цілі, а також постійно проводити моніторинг прогресу і надавати конструктивний зворотний зв'язок.

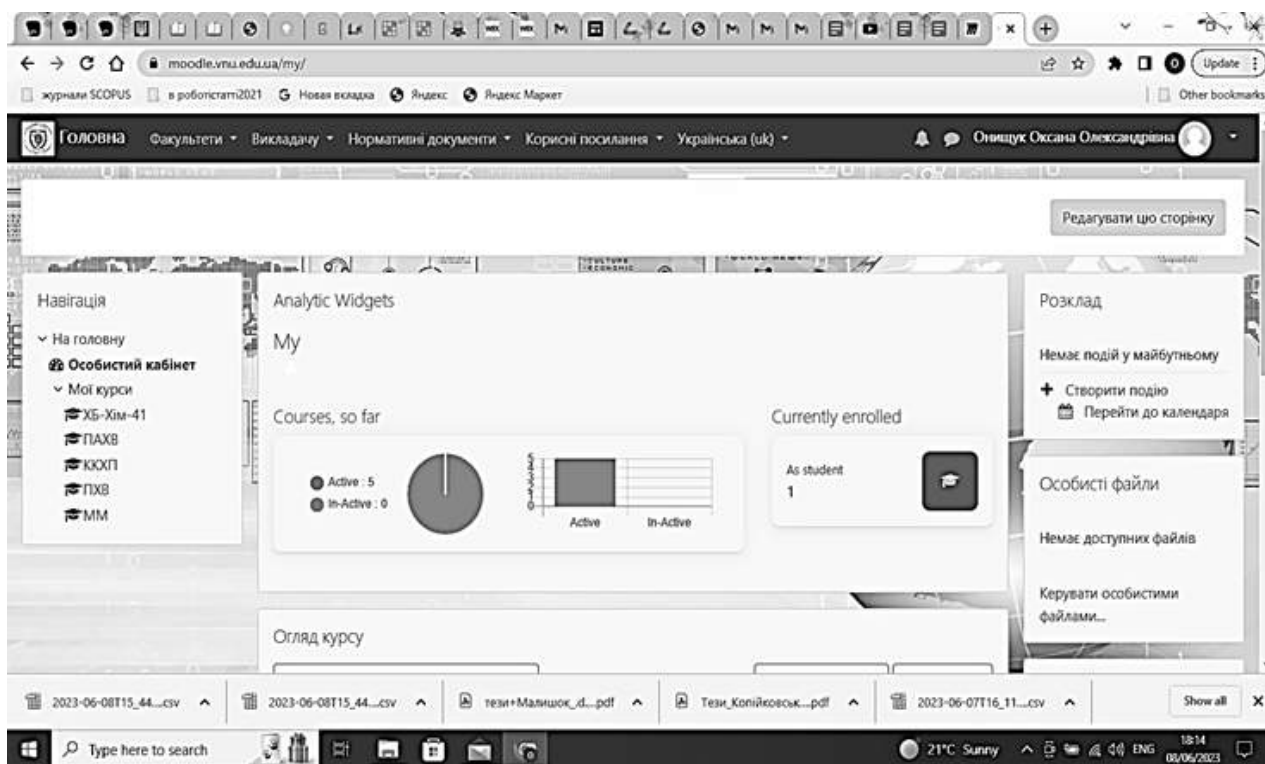
Важливим є вміння тьютора обговорювати з учнем, студентом зміни в його житті, аналізувати та проводити оцінку власної діяльності для підвищення ефективності тьюторського процесу, тобто практикувати саморефлексію. Актуальними для тьютора є такі особистісні компетенції як: адаптивність, гнучкість, готовність допомагати, особиста ефективність у складних та нестандартних професійних ситуаціях, компетенція конфліктології, відповідальність, особиста організованість та вміння планувати, саморозвиток і особисте зростання, здатність до пошуку рішень, ефективна комунікація, стрес-менеджмент, тайм-менеджмент, володіння сучасними інтерактивними, інформаційними технологіями.

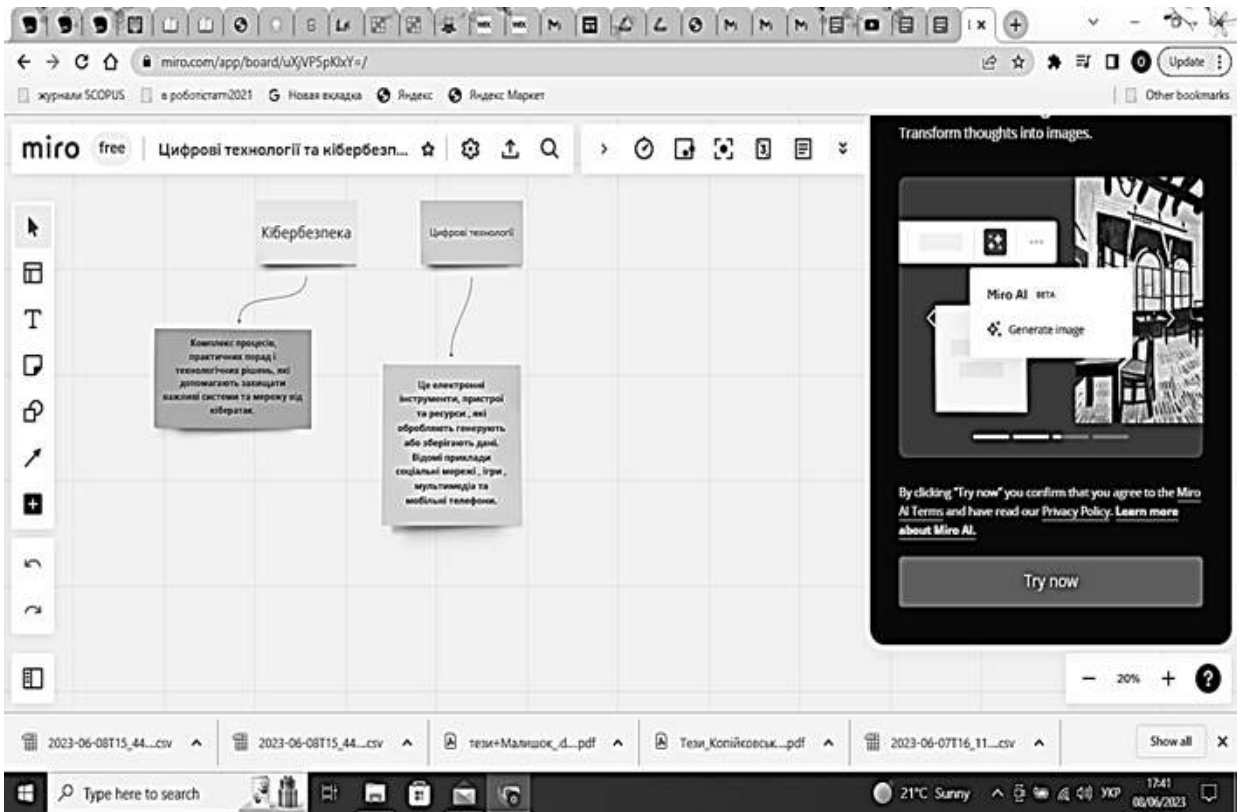
Крім загальних та професійних компетенцій, варто виділити ще психологічні: організація тьюторингу з урахуванням вікових особливостей, володіння інтерактивними технологіями (діагностика) та вміння

використовувати їх, професійне самовизначення та утримання тьюторської позиції на основі індивідуалізації [10, с. 11].

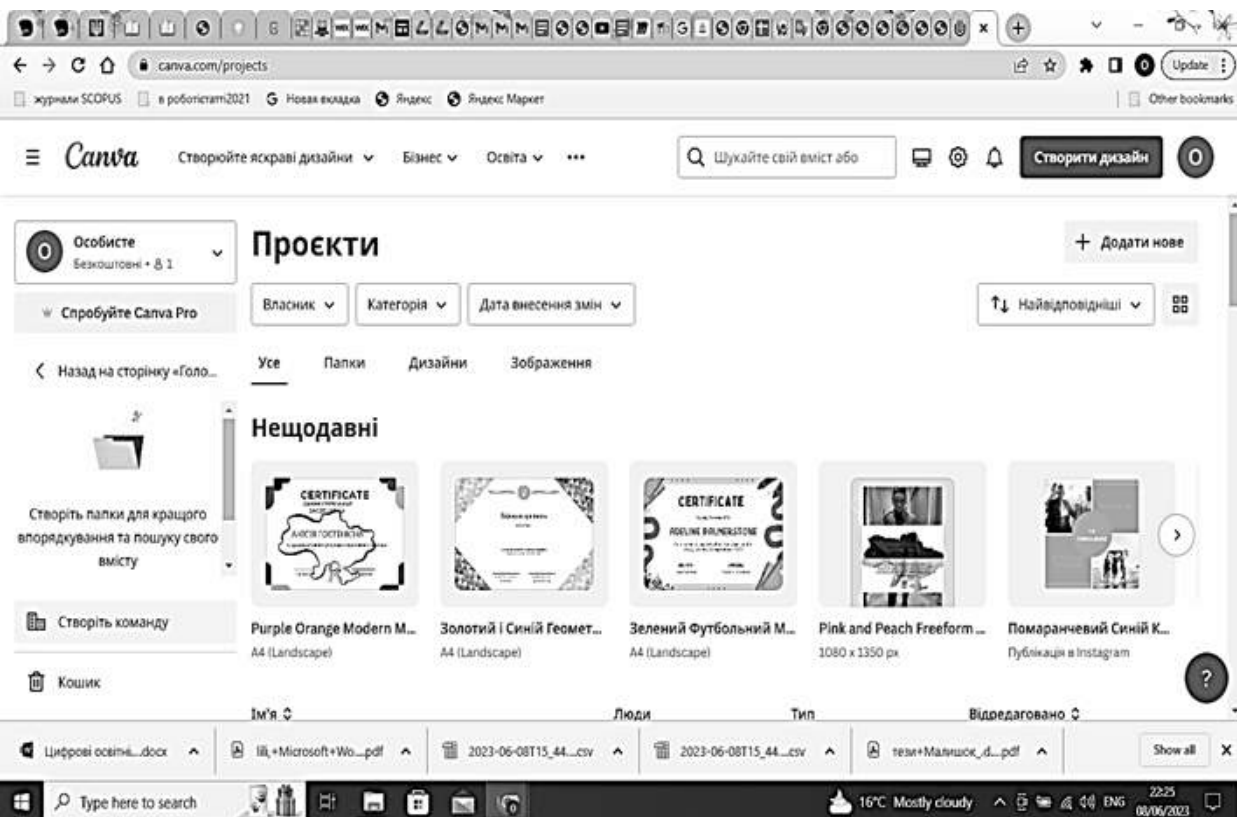
Далі представлено список деяких інтерактивних технологій, які рекомендовано використовувати в сучасному освітньому середовищі, та відсоток частоти використання в ньому. Зокрема, як показує практика, найвищий відсоток становлять програми *Microsoft Office Teams* (30 %), далі *Moodle* (20 %), *Google Classroom (Jamboard)* (15 %), *Padlet i Discord* (5 %), *Miro, Canva* (10 %). Ці інструменти необхідні в арсеналі кожного викладача / тьютора – чи для особистого використання, чи як навчальні посібники для спільної організації навчального процесу, комунікації та рефлексії (рис. 1–4).

Висновки. Оскільки в наш час технології та освіта сплетені досить тісно, кожен викладач має свої улюблені інструменти, які використовує у роботі. Цифрові технології безперервно оновлюються, розширюючи сферу застосування, додаються нові функції, більш актуальні для сучасного освітнього середовища. Поданий досвід презентує можливість формування тьюторських компетенцій викладача, здатного успішно задовольнити індивідуальні й соціальні потреби, активно діяти і виконувати поставлені завдання, вміти навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, використовуючи інтерактивні цифрові технології через уміння вибирати методи, засоби та інструменти для вирішення професійних завдань.

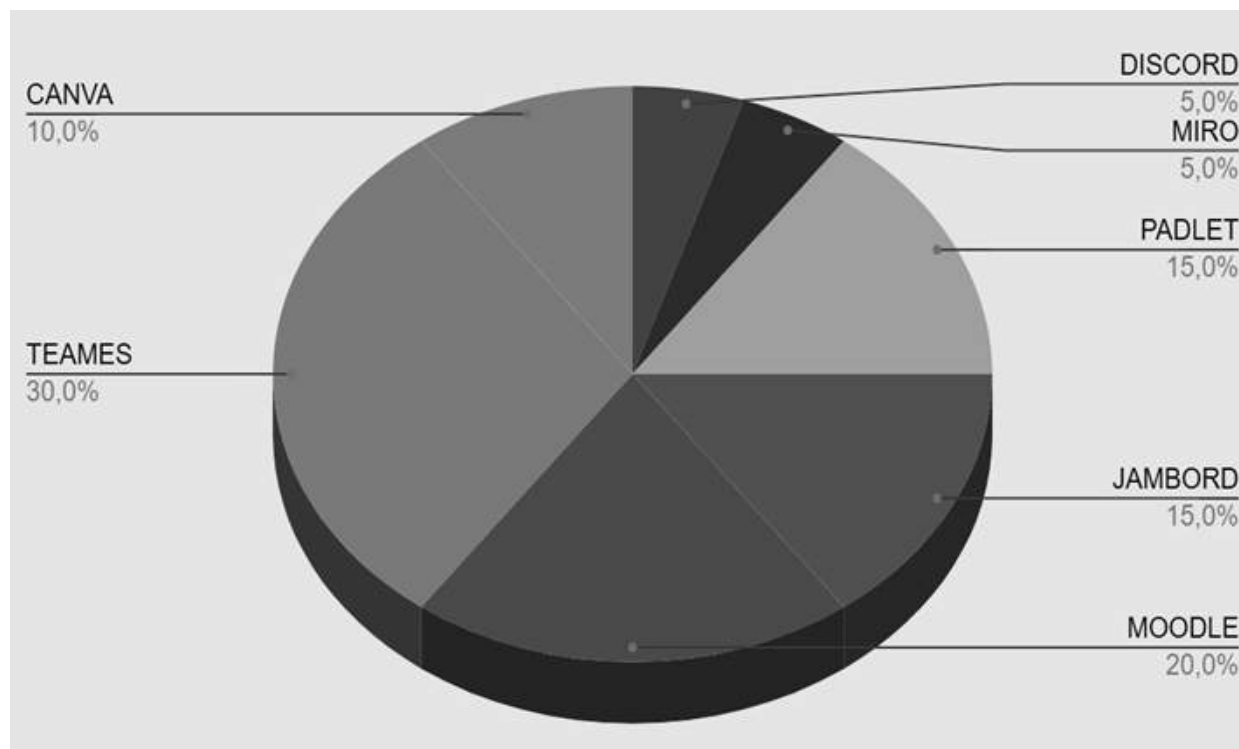

2

3

4

Рисунки 1–4. Приклади інтерактивних технологій для спільної роботи та відсоток частоти використання серед викладачів у сучасному освітньому середовищі

Література

1. Carretero Gomez S., Vuorikari R. and Punie Y. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. URL: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/webdigcomp2.1pdf> (online).pdf
2. Klein J. I., Rice C., Levy J. U. S. Education Reform and National Security (Independent Task Force Report No. 68). New York : Council on Foreign Relations Press. 2012. 120 p.
3. Reviewing the trajectories of e-learning. URL: <http://e4innovation.com/?p=791> (дата звернення: 17.01.2019).
4. Закон України «Про національну безпеку України» 2018 р. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31, ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
5. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalennya-konceptiyirozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-tazatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiji-realizaciyi>
6. Бойко А. М. Інтегрований курс теорії та історії педагогіки: індивідуальні тьюторські завдання для студ. II–V курсів : навч.-метод. посіб. Полтава, 2007. 358 с.
7. Дем'яненко Н. М. Система тьюторства: актуалізація ретродосвіду Великої Британії. *Зб. наук. праць Полтав. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка*. 2006. Вип. № 6 (57). С. 72–75. (Серія «Педагогічні науки»).
8. Бойко А. М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки*: [зб. наук. пр.]. Полтава, 2011. С. 4–10.
9. Дем'яненко Н. М. Історичні витоки і сучасна модифікація тьюторства у вищій школі України. *Вища освіта України*. 2007. № 2 (дод. 1). Т. 1. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». С. 30–33.
10. Її ж. Система тьюторства: актуалізація ретродосвіду Великої Британії для вищої школи України. *Зб. наук. пр. Полтав. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка*. 2007. Вип. 5. С. 116–122. (Серія «Педагогічні науки»).
11. Андреев О. О., Бугайчук К. Л., Каліненко Н. О., Колгатін О. Г., Кухаренко В. М. та ін. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання / за ред. О. О. Андреева, В. М. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2013. 212 с.
12. Ляхоцька Л. Електронна кафедра: технології та інструменти розвитку / Л. Ляхоцька, С. Касьян, С. Антошук. *Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент* : кол. монографія / [за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергеевої]. Київ : Вид-во Ін-ту обдарованої дитини НАПН України, 2018. 440 с. С. 312–323.
13. Мусієнко І. І. Освіта і безпека: до проблеми реалізації національних інтересів у сфері освіти. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/VKhnpu_filos_2012_39_14.pdf
14. Освіта на робочому місці: як вчитися в епоху цифрових технологій. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/04/21/624116/>